

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд
на **ЯНИЦА МИРОСЛАВОВА ЦАРЕВА**,
Национална Спортна Академия „Васил Левски“, София

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ с научна специалност в
професионално направление 7.5 Здравни грижи програма „Wellness – промоция на
здравето“

на тема:

**УПРАВЛЕНИЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА КАДРИТЕ В SPA И WELLNESS
ТУРИЗМА ЧРЕЗ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТРУМЕНТИ И ЕЛЕКТРОННА СРЕДА**

Рецензент: **Доц. Д-р Диана Минчева Стефанова**, доктор
Национална Спортна Академия „Васил Левски“, София

Разработеният от Яница Царева дисертационен труд представлява оригинално научно изследване за теоретичните и приложни аспекти при разработване и внедряване на нови образователни продукти за управление и сертифициране на специализирани кадри в SPA и Wellness туризма.

Проучването е посветено на значим и актуален проблем, поради нарастващите потребности от квалифицирани кадри в SPA и Wellness туризма от една страна и необходимостта от въвеждане на съвременни форми на обучение, адекватни на съвременните тенденции в образователните политики и стандарти за качество.

Възможностите за ефективно обучение на кадри за SPA и Wellness туризма чрез иновативни образователни инструменти и електронна среда не е системно проучван до сега у нас научен проблем.

Изследването допринася за изясняване на значението на теоретичните и практически подходи при проектиране, прилагане и оценяване на образователни продукти за електронно смесено обучение на специализирани кадри в SPA и Wellness туризма.

Дисертацията е разработена в обем от 267 страници и включва 47 таблици, 30 фигури, 10 снимки и 28 приложения. Литературната справка обхваща 146 източника (46 на кирилица и 100 на латиница), които съответстват на цитираните автори в текста на дисертацията. Доказателство за актуалността на библиографската справка са проучените източници от последните 10 години (около една четвърт от общият брой).

Авторефератът на дисертационния труд коректно отразява в обобщен вид основните аспекти на проучването и отговаря на изискванията.

Представени са 5 научни съобщения във връзка с дисертационния труд (в 4 е самостоятелен автор) в 2 научни списания и 2 участия в научни конгреси и конференции.

Дисертацията е структурирана методологично в четири глави, в които са представени теоретико-методологична постановка на проблема, обща и специализирана методология, анализ на резултати, изводи, приноси и препоръки.

В първата глава детайлно са проучени и анализирани социално-икономическите фактори за приложение на електронни продукти за обучение и сертифициране, теоретико-методологични подходи и инструменти за управление на електронна среда за обучение/учене и сертифициране на специализирани кадри в SPA и Wellness туризма.

Точно и прецизно са анализирани същността и особеностите на SPA и Wellness понятия и термини; на съвременните концепции за прилагане на информационно-компютърните технологии чрез терминологично изясняване на понятия като електронно, компютърно базирано, уеб базирано, виртуално и смесено обучение/учене; които са необходима предпоставка за коректно осъществяване на научното изследване.

Много добре са дефинирани теоретико-методологичните подходи за управление на електронни среди за обучение, като компетентно са обобщени и анализирани съвременните направления в парадигмите на учене и връзката им с начина за прилагане на различни модели при разработване на електронни форми на обучение.

Авторката аргументирано обосновава избора на обобщения модел ADDIE като най-подходящ за практическо приложение на иновативни образователни инструменти и електронна среда за управление и сертифициране на специализирани кадри в SPA и Wellness туризма.

Обобщени са множество нормативни документи, становища, литературни източници. Изведените междинни обобщения демонстрират уменията на дисертантката за критичен анализ и познаване на научния проблем.

В литературния обзор коректно са цитирани и интерпретирани най-съществените изследвания на наши и чужди автори, както и най-актуални научни изследвания по проблема.

Аргументирано авторката обосновава необходимостта от провеждане на настоящото изследване.

Основните ми критични бележки към този раздел на дисертацията са свързани с използването на много директни цитати на различни автори. Дисертантката се е съобразила с направените бележки в предварителната рецензия и значително е намалила техния обем, макар и в недостатъчна степен. Считам, че по този начин още по-добре в изложението ще се отличат уменията за анализ и синтез на авторката. От друга страна оценявам положително стремежа за максимална коректност към

цитираните автори при изясняване на сложни и недостатъчно точно дефинирани понятия и термини.

Във втората глава чрез прецизно лимитиране на научния проблем е изведена е работна хипотеза на изследването. Целта и задачите са определени точно и логично отразяват формулираната методологична концепция на дисертационния труд.

Подбрани са подходящи научни и статистически методи за изследване. Приложен е стандартизиран подход за събиране, обработка и интерпретиране на резултатите. Добре са дефинирани предмета, обекта и субекта на изследването. Много добре е описан методическият инструментариум и е представена подробна информация на приложените анкети в приложенията с коректно цитиране на авторите.

Представено е подробно описание на отделните етапи на изследването, даващи пълна представа за цялостния процес на неговата реализация (м. ноември 2013 – м. Септември 2017). Правилно са дефинирани основните ограничения на изследването.

В трета глава са представени **резултатите** от собствените проучвания за потребностите от специализирано обучение и профила на кадрите в SPA и Wellness туризма в България, както и експертните оценки на модулната структура за електронно и смесено обучение съобразно отделните елементи на приложения обобщен модел ADDIE.

Анализът на резултатите от изследването съответства на поставените задачи.

Представените междинни изводи и първични обобщения демонстрират уменията на дисертантката да анализира, интерпретира и обобщава данни.

Интерес представляват някои конкретни резултати и констатации като профил на изследваните лица, недостатъчна квалификация и компетентност на кадрите според оценката на ръководните лица в SPA и Wellness центровете, по-голяма мотивация за включване в смесена форма на обучение на настоящи и потенциални бъдещи кадри в SPA и Wellness сектора на туризма живеещи извън София.

Положително оценявам планирането и разработването на образователни продукти за електронно и смесено обучение за специализираните кадри, както и на конструираната система за контрол на качеството на обучение.

Високо оценявам направените констатации и критичен анализ на: учебни планове и програми за различни видове кадри в SPA и Wellness туризма; потребности, профил и мотивация на потребители; представляващи добра основа за проектиране на нови иновативни форми на обучение.

Критични бележки имам единствено към раздел 1.3 **Анализ на резултати от експертни оценки за хоризонтална и вертикална модулна структура за електронно (смесено) обучение на бъдещи кадри в сферата на SPA и Wellness туризма.**

Направените констатации и анализ на резултатите от този раздел на изследването са с висока степен на категоричност, която е отразена и в извод 3.

Изведените констатации и обобщения не приемам за напълно достоверни поради:

- малкия брой изследвани SPA и Wellness експерти,
- липсваща информация по какви критерии са подбрани участниците,
- каква специализация имат и преподаваните дисциплини/модули (мнението на преподаватели с определена еднородна специализация предопределя становището им за необходимите модули)
- твърди се, че включените за оценка от експертите модули са изведени от приложните нужди на бизнеса, но има разлики в мненията на ръководните кадри за най-често използваните услуги в центровете (приложение 4 табл.10) и необходимите според тях модули за повишаване на професионалните им компетенции (приложение 3 табл.9).

По този начин се предопределят получените резултатите от оценка на показателите „модули за електронно (смесено) обучение на специалисти с различно образователно ниво" – предимно доминират модули с различни масажни методики.

Формулирани изводи:

Направените теоретични и научно-приложни изводи съответствуват на поставените задачи. Приемам тези изводи за достоверни с изключение на извод 3 в частта за хоризонтална и вертикална модулна структура на учебното съдържание.

Като най-съществени от тях приемам прилагането на предложението като най-подходящ смесен модел на педагогически дизайн за обучение на специализирани кадри в SPA и Wellness туризма; изведените конкретни цели, методи, критерии и последователност при проектиране и контрол на качеството при прилагане на електронни съчетани с традиционни образователни методи.

По-съществени приноси в дисертационния труд на Яница Царева са:

- систематизиране на актуалните дефиниции, концепции и подходи за обучение кадри на SPA и Wellness туризма чрез информационно-компютърни технологии (теоретичен).
- оригинален принос е изграждането на стандарт за електронно смесено обучение и сертифициране на специализирани кадри в SPA и Wellness туризма чрез прилагане на цялостен модел ADDIE при планиране, разработване на модели за обучение и подбор на критерии за оценка на качеството (научно-приложен).

Направени препоръки в рецензията ми за вътрешната защита са взети предвид и допуснатите пропуски и несъвършенства са коригирани в представения за публична защита дисертационен труд.

Заклучение:

Дисертационният труд представлява новаторско оригинално научно изследване с безспорни научно-приложни приноси, имащи значение за повишаване на качеството и ефективността на образованието на кадри не само в Spa и Wellness туризма, но и представляващи модел за въвеждане и в други области.

Оценявам положително представения дисертационен труд и считам, че качествата му отговарят на критериите за присъждане на научната степен. Позволявам си да препоръчам на Уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ на Яница Мирославова Царева.

21.11.2017
София

Рецензент:


(доц. д-р Д. Стефанова, доктор)